

ZÁVĚR

Závěrem bych chtěl pouze podotknout, že i přes výše naznačené nedostatky recenzovaná publikace představuje přístupný a současně nad míru hodnotný a inspirativní vhled do světa základních práv. Konfrontuje základní dogmata lidskoprávní teorie se současným pohledem na aplikaci základních práv, a to jak z jejich substantivní, tak formální stránky. Zejména pak pasáže týkající se inflace základních práv či přezkumu ústavnosti považují za velmi povedené. Konečně též pasáž týkající se zásahů do socioekonomických práv a pozitivních závazků, respektive metod aplikovaných na jejich přezkum, podle mého názoru disponuje potenciálem obohatit diskuzi,²⁶ která se nyní na toto téma v České republice rozbíhá.

Zdeněk Červínek*

Schelle Karel – Tauchen Jaromír (eds). Encyklopedie českých právních dějin, I. svazek. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, 976 s.

První svazek rozsáhlé publikace *Encyklopedie českých právních dějin* vznikl ve spolupráci více než devíti desítek českých a slovenských právníků a historiků. Jeho autory tvoří erudovaní odborníci působící na prestižních českých, slovenských i zahraničních univerzitách, uznávaní pracovníci Národního archivu ČR, Akademie věd ČR, Policie ČR, Uměleckoprůmyslového muzea v Praze, Trenčínského muzea v Trenčíně, Ministerstva vnitra či Arcibiskupství olomouckého. Ve výčtu najdeme také celou řadu známých publicistů a novinářů, ale i neméně významných autorů, kteří sice nepůsobí v nějaké oficiální, zaštiťující, právněhistorické instituci, nicméně pro historii práva představují svou zapáleností pro věc nepostradatelné pomocníky.

Tato kniha je součástí unikátního desetisvazkového díla, které se snaží čtenáři nabídnout co nejkomplexnější zpracování právní historie ve formě přehledného slovníku. Na bezmála jednom tisíci stran je nejen odbornému publiku, ale i široké laické veřejnosti předkládán rozbor nejzásadnějších právněhistorických událostí, pojednání o právních pramenech, vzniku a podstatě práva obecně, ale i charakteristika a vývoj jednotlivých právněhistorických institutů. Publikace obsahuje také krátké medailony popisující životy významných osobností, v tomto svazku především z řad četníků.

Základem prvního dílu je přehledně členěná kostra – po úvodním slově následuje nejjobecnější část celé encyklopedie, tj. stručná sumarizace vzniku a vývoje práva, právní vědy, vztahu státu a práva a historického povědomí od nejstarších dob po současnost. S úctou a pokorou jsou přitom čtenářům osvětleny jednotlivé předchozí snahy právních historiků o vytvoření tolik potřebného právněhistorického slovníku, jež započaly již na přelomu 18. a 19. století. Uvozující část vědecké stati se neomezuje jen na území českého státu, ale jsou v ní nastíněny dějinné souvislosti obecných právních základů a státoprávních celků. Velká pozornost je následně věnována podrobné periodizaci českých a československých právních dějin počí-

²⁶ Viz VYHNÁNEK, Ladislav. Proporcionálně či jinak? Problém ústavního přezkumu zásahů do sociálních práv. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2014, roč. 22, č. 3, s. 209. KRATOCHVÍL, Jan. Test racionality: skutečně vhodný test pro sociální práva. *Právník*. 2015, roč. 154, č. 12, s. 1052–1074.

* Mgr. Zdeněk Červínek, Katedra ústavního práva, Právnícká fakulta Univerzity Palackého v Olomouci. E-mail: zdenek.cervinek01@upol.cz. Text vznikl s podporou projektu IGA 2015, Sebeomezení soudů při přezkumu ústavnosti zásahů do základních práv, IGA_PF_2015_005.

naje Sámovou říší a na ni navazující Velkomoravskou říší, přes vznik Českého státu a českého práva k husitství, překlenující se ve stavovskou monarchii a středověký feudalismus. Odborné pojednání navazuje výkladem o habsburském a habsbursko-lotrinském absolutismu a konstitucionalismu, pokračuje zjednodušeným popisem projevů národnostního tření v multikulturním státě až ke vzniku samostatného československého státu, jenž musel čelit bouřlivému vývoji ve 20. století, aby se v jeho závěru zrodily dvě moderní, suverénní, svobodné, demokratické republiky – Slovenská a Česká. Stručně je nastíněn rovněž vývoj české právní vědy, a to nejprve od samých jejích začátků do roku 1948 a od roku 1948 až ke sklonku roku 1989.

Po úvodní, obecné části práce následují samotná encyklopedická, právněhistorická hesla, která uvozují písmena A (počínaje heslem Absolutismus) až Č (konče heslem Čtyři pražské artikuly). Celkem zde tedy najdeme sto dvacet devět podrobně vysvětlených a velmi zdařile zpracovaných pojmů, které jsou všechny v závěrečných částech doplněny o relevantní a podrobnou bibliografii, z níž konkrétní autor vycházel a jež by mohla sloužit i k dalšímu hlubšímu studiu potenciálního zájemce o dané téma. Současně je u každého hesla odkazováno na související pojmy, což badateli otevírá další prostor pro seberealizaci. Podobně nápomocně mají sloužit též použité obrazové přílohy a zejména přehledné tabulky a grafy, které se vedle své funkčnosti mohou stát i vítaným zpestřením.

Publikaci uzavírá seznam všech autorů a anglické resumé.

Přestože se jedná o dílo velmi početného kolektivu autorů, encyklopedie přísně dodržuje jednotnou a logickou strukturu. Jednotlivé pojmy jsou popsány věcně, zevrubně a v širších souvislostech, a přitom neunavují čtenáře přílišnou rozsáhlostí. Jejich úkolem je co nejsrozumitelněji a komplexně objasnit zainteresovanému badateli vybranou problematiku a navést jej na možnou cestu k dalšímu výzkumu. V textu je upuštěno od používání zkratkovitého vyjadřování.

Právě jazyková srozumitelnost a logicky uspořádaný text byly jedinými závaznými požadavky na práci všech autorů – v ostatních ohledech jim byla ponechána volná ruka působnosti. Přínosem, který tato encyklopedie jako celek představuje, je tak především pluralita názorů a pohledů na tutéž problematiku, způsobená rozmanitostí osobností jejích tvůrců co do jejich specializace, věku, národnostního a kulturního prostředí, z něhož pocházejí. Do vypracování kompletního encyklopedického díla se totiž zapojilo více než pět set odborníků.

Slabší stránkou práce může být v několika málo případech jazyková forma a pravopis, neboť si korekturu zajišťovali vždy autoři jednotlivých hesel samostatně. Pokud tak bystrý čtenář snad objeví v práci nějaký drobný překlep nebo stylistický nesoulad, jedná se o drobnou vadu, jdoucí na vrub odpovědnosti konkrétního pisatele, nikoliv kolektivu autorů jako celku. Rovněž lze zmínit, že publikace neobsahuje průběžný ani závěrečný poznámkový aparát, což by mohl leckterý badatel při potřebě hlubší analýzy pojmu postrádat. Tohoto nedostatku jsou si autoři vědomi a při vytváření encyklopedie jej poměřovali na pomyslné míse vah s ohledem na vhodnost a efektivnost – poznámkami by jednotlivé výstupy bezesporu získaly na odbornosti, ale výrazně by jednotlivé texty i celá publikace nabobtnaly a znepečehlednily se. Je pak otázkou, zda by byl takový přístup v souladu s charakterem publikace jako právní encyklopedií.

Všechny zveřejněné texty prošly recenzním řízením; úzkou skupinku recenzentů reprezentuje zejména vědecká rada, v níž zasedli přední právní historikové: *prof. JUDr. et PhDr. Karolina Adamová, DSc., prof. JUDr. Jozef Beňa, CSc., prof. JUDr. Jan Kuklík, DrSc., doc. JUDr. Karel Schelle, CSc., prof. JUDr. Michal Skřejpek, DrSc., JUDr. Jaromír Tauchen, Ph.D., LL.M., a prof. JUDr. Ladislav Vojáček, CSc.*

První svazek právněhistorické encyklopedie tak nastavuje vysokou laťku pro všechny následující díly, které budou pokračovat dalšími hesly shrnujícími poznatky z historie státu

a práva na území České republiky, navazujícími abecedně jeden na druhý. Vedle stěžejní části zahrnující věcná hesla bude encyklopedie obsahovat samostatný oddíl, který se bude věnovat zachycení zajímavých životních cest a osudů předních českých a československých právníků. Celý titul doprovází přehledné zachycení právních dějin v datech.

Závěrem si dovoluji vyzdvihnout mezi všemi, kdo se na formování prvního svazku podíleli, zejména obětavou práci členů redakční rady, kteří se nezalekli rozsáhlosti celého projektu. Nejcennější přínos publikace shledávám právě v propojení teoretických znalostí a nedoceníitelných zkušeností jednotlivých autorů, kteří jsou v daných oblastech uznávanými odborníky. Tvůrci svou usilovností, svědomitostí a pečlivostí při tvorbě jednotlivých hesel dokázali, že je historie českého práva živým, hnacím motorem.

Věřím, že se mezi čtenáři najde mnoho badatelů, které čtivé zpracování encyklopedie strhne a přiměje k přemýšlení. A nepochybuji, že si nejen tento první svazek, ale i všechny následující najdou své čestné a zasloužené místo v knihovně všech čtenářů toužících po poznání. Snad jen nebudeme muset na další encyklopedické díly čekat příliš dlouho, jak tomu bývá občas zvykem u jiných historických encyklopedií.

Veronika Steinová*

---

* Mgr. Veronika Steinová, Právnická fakulta Masarykovy univerzity. E-mail: 361201@mail.muni.cz.